

[Poul Møller.]

største betydning, og som jeg beder forfatningskommissionens medlemmer have opmærksomheden henledt på. Demokratiet styrke beror ikke alene derpå, at lovgivningsmagten er overladt til en virkelig folkerepresentation; af lige så stor betydning er det, at demokratiet indtil denne dag har været den eneste styreform, der har kunnet sikre retsstatens eksistens.

Det er demokratiet adelsmærke, at borgerne i ethvert demokratisk samfund fødes med rettigheder, der er af fundamental betydning, og som ingen statsmagt, hverken den lovgivende eller den udøvende magt, kan fratage dem. Dette er retsstatens kendetegn, og i denne henseende adskiller det demokratiske retssamfund sig afgørende fra politistaten, hvor sådanne medfødte rettigheder ikke eksisterer, og hvor den til enhver tid herskende statsmagt kan fratage borgerne alle rettigheder.

Forudsætningerne for denne menneskelige sikkerhed og tryghed er imidlertid, at borgerne er i stand til at gennemtvinge deres ret overfor lovgivningsmagten og overfor forvaltningen. Dette vil igen sige, at de uafhængige domstoles beføjelser er afgørende for, hvorvidt vi lever i et retssamfund og dermed i et ægte demokrati, eller hvorvidt vi nærmer os politistaten. Vore vise grundlovsfædre var heller ikke i tvivl om nødvendigheden af at dele statsmagtens beføjelser op i 3 organer, således som det skete i grundlovens § 2, men ser man nu på udviklingen siden 1915, altså siden den sidste omfattende grundlovsreform, vil man se, at lovgivningsmagten ved en ikke helt uagribelig fortolkning af grundlovens § 70 i mangfoldige tilfælde har gjort den udøvende magt, altså i sidste instans den parlamentariske minister, suveræn overfor domstolene. Vi finder gang på gang i den nyere lovgivning en slutningsbestemmelse, der enten siger, at ministerens afgørelse er endelig, eller at afgørelse efter den pågældende lov ikke kan indbringes for domstolene, og dette kommer jo ud på eet.

Dette er sket ved en hårfin fortolkning af grundlovens § 70, hvori det hedder:

„Domstolene er berettigede til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser“.

Den læge læser vil utvivlsomt heraf tro, at denne bestemmelse sikrede domstolene

fuld prøvelsesret overfor forvaltningen, d. v. s. øvrighedsmyndigheden; der står jo ligefrem „ethvert spørgsmål“; men de skarp-sindige retslærde har fundet ud af, at der også står „grænser“, og har heraf sluttet, at da det ved lov bestemmes, hvilke grænser der i enhver sag må være for forvaltningen, øvrighedsmyndigheden, så må lovgivningsmagten også i enkelte tilfælde ved lov kunne fastsætte, at der ikke skal være nogen grænser, og at administrative afgørelser derfor er endelige. Lovgivningsmagten har ved den nyere krisetidslovgivning været uhyre villig til at følge de retslærde på dette område. Derfor anser jeg det for særdeles påkrævet, at man nu ved grundlovsreformen får fastslået, at man ikke ved lov kan bestemme, at forvaltningsafgørelser skal være endelige i forhold til domstolene. Dette vil være i bedste overensstemmelse med den oprindelige mening med grundlovens § 70, det vil være i bedste samklang med principperne i grundlovens § 2, og det vil først og fremmest betyde, at vi standser en voksende tendens, der på dette område har fjernet os fra retssamfundets grundvold, sikringen af borgerrettighederne overfor statsmagten, overfor forvaltningen.

Jeg er naturligvis klar over, at der indenfor forvaltningen ofte kan være tale om at skønne, og at skønnet i almindelighed må være overladt til forvaltningsorganet; men en regel som den her antydede vil da heller ikke stride imod dette. Hvor der er tale om et skøn indenfor lovens rammer, vil domstolene naturligvis kunne afvise sagen eller frifinde forvaltningen, fordi der da ikke er tale om, at øvrighedsmyndighedens grænser er blevet overtrådt.

Lige så påkrævet den her nævnte ændring er med de seneste års erfaringer in mente, lige så påkrævet forekommer det mig samtidig, at vi ved den kommende grundlovsreform forsøger at sikre borgernes frihedsrettigheder overfor lovgivningsmagten. Også her bør vi uden forbehold i grundloven fastslå domstolenes adgang til at påkende spørgsmål om, hvorvidt loven er i overensstemmelse med grundloven. Det kan ikke endelig overlades til rigsdagens flertal at fortolke grundloven, som nogle har hævdet det, al den stund grundlovens frihedsrettigheder netop er til for mindretallets skyld. For flertallets skyld behøvede man ingen frihedsrettigheder stipuleret i for-